

WWW.MKS.AZ saytının

“Öyrətmək savab, öyrənmək qazanc” kitabxanası

seriyasından

**VERGİ MƏCƏLLƏSİ.
ÜMUMİ HİSSƏNİN
İZAHİ
(IV NƏŞR)**

BAKI-FEVRAL -2024

Cəfər Cabbarlı küçəsi 44, Caspian Plaza

Telefonlar: 050-368-12-72

web: www.mks.az

email: mksacademy2022@gmail.com

Müəllif Anar Bayramov 21 avqust 1980-ci ildə anadan olub. Bakıda yerləşən 1 saylı Fizika-riyaziyyat və informatika təmayüllü orta məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirib. 1996-2002-ci illərdə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin “Mühasibat uçotu və audit” fakültəsində bakalavr və magistr təhsili alıb. Hərbi xidmətdən sonra bir müddət özəl müəssisələrdə və QHT sektorunda mühasib, maliyyə direktoru vəzifələrində çalışıb. Hazırda 10 ildən artıq çalışdığı, vaxtilə filialın mühasibi, baş ofisdə mühasib, baş mühasib, əməliyyat bölməsinin müdiri vəzifələrini tutduğu təşkilatda baş daxili auditor kimi əmək fəaliyyətini davam etdirir.

İndiyədək mühasibatlıq, vergi işi və insan resursları mövzularında nəşr edilən bir neçə kitabın müəllifi və redaktoru olub.

Redaktor: Qalib Toğrul

“Vergi Məcəlləsi. Ümumi hissənin izahı
Bakı - 2024, 976 səhifə

Ön Söz

“Vergi Məcəlləsi. Ümumi hissənin izahı” kitabının ilk 3 nəşrinin oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanması və peşəkar auditoriyada maraq doğurması bizi kitabın hazırkı 4-cü nəşrini hazırlamağa vadar etdi. Digər ixtisaslaşdırılmış nəşrlərimiz kimi MKS ACADEMY-nin “Öyrətmək savab, öyrənmək qazanc” seriyası altında çap olunan kitab Vergi Məcəlləsinin 96 maddəlik ümumi hissəsinin şərhinə həsr olunduğundan ölkəmizin vergi sistemi, vergitutmanın formaları, vergilərin müəyyən edilməsinin əsas şərtləri və Məcəllədə istifadə olunan əsas anlayışlardan tutmuş vergi ödəyicisi, vergi agenti, dövlət vergi orqanları, vergi nəzarəti, vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyət, vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından) və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət verilməsi və vergilərin ödənilməsi üzrə ümumi qaydalara qədər çox mühüm məsələləri əhatə edir.

İstisnasız hər il Vergi Məcəlləsinə ilin müxtəlif vaxtlarında dəyişikliklər edilir, əlavələr olunur. 2023-cü il də bu sarıdan fərqli olmadı. Milli Məclisin qəbul etməsindən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq olunan “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” 5 dekabr 2023-cü il tarixli, 1033 nömrəli Azərbaycan Respublikasının Qanunu, “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli, 1033-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bir sıra məsələlərin tənzimlənməsi barədə” 28 dekabr 2023-cü il tarixli Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı Vergi Məcəlləsində çox mühüm əlavə və dəyişiklikləri nəzərdə tutmaqla yanaşı, Nazirlər Kabinetinə mühüm qərarların qəbulu ilə bağlı tapşırıqları da özündə ehtiva edir. Kitabda Vergi Məcəlləsinin ümumi hissəsinə daxil olan maddələrin tələblərinin şərhə zəmanə qeyd olunan son dəyişiklik və əlavələrin hamısı nəzərə alınıb.

Vergi Məcəlləsinin ümumi hissəsində təsbit olunan müddələrin izahı zamanı praktiki misal və nümunələrdən geniş istifadə olunub, mürəkkəb məsələlər sadələşdirilərək anlaşılqılı dildə şərh edilib. Bununla yanaşı, izahların dərinləşdirilməsi üçün Mülki Məcəllədən, Mülki Prosesual Məcəllədən, Cinayət Məcəlləsindən, İnzibati Xətələr Məcəlləsindən, Azərbaycan Respublikasının qanunlarından, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarından, Nazirlər Kabinetinin qərarları ilə təsdiq olunmuş qayda, əsasnamə və digər normativ hüquqi aktlardan, mərkəzi icra hakimiyyətlərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin normativ sənədlərindən istifadə olunub.

Bir şad xəbəri də oxucularımızın diqqətinə çatdırmaq istəyirik ki, kitabı alanlara MKS portalından 1 ay ödənişsiz istifadə hədiyyə ediləcək. MKS portalından istifadə etməklə vergi qanunvericiliyinə aid testləri həll etmək, qanunvericilik sənədləri və praktiki sənəd nümunələri ilə tanış olmaqla yanaşı, ən çox verilən suallarla tanış olmaq mümkündür.

Kitab “Peşəkar mühasib sertifikatı” imtahanlarına hazırlaşanalar, vergi orqanlarında çalışanlar, mühasiblər, sahibkarlar, ali və orta ixtisas məktəblərinin maliyyə, vergi, uçot və statistika ixtisaslarında təhsil alanlar və Vergi Məcəlləsinə müstəqil şəkildə öyrənmələri üçün faydalı vəsaitdir.

Kitabla bağlı dəyərli rəy, təklif və iradlarınızı səbrsizliklə gözləyirik. Bizimlə aşağıdakı vasitələrdən istifadə etməklə əlaqə yarada bilərsiniz:

(050) 368 12 72 və mksacademy2022@gmail.com

Vergi Məcəlləsi. Ümumi hissənin izahı

I fəsil. Ümumi müddəalar

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi ilə tənzimlənən münasibətlər	8
Maddə 2. Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi	10
Maddə 3. Vergilərin müəyyən edilməsinin və tutulmasının əsasları	19
Maddə 4. Azərbaycan Respublikasında vergi sistemi	25
Maddə 5. Vergitutmanın formaları	28
Maddə 6. Dövlət vergiləri	30
Maddə 7. Muxtar respublika vergiləri	32
Maddə 8. Yerli vergilər (bələdiyyə vergiləri)	35
Maddə 9. Vergilərin hesablanması və ödənilməsinin pul vahidi	35
Maddə 10. Vergi qanunvericiliyi ilə tənzimlənən münasibətlərin iştirakçıları	36
Maddə 11. Vergi anlayışı	37
Maddə 12. Vergilərin müəyyən edilməsinin əsas şərtləri	37
Maddə 13. Bu Məcəllədə istifadə edilən əsas anlayışlar	38
Maddə 14. Bazar qiyməti	151
Maddə 14-1. Transfer qiyməti	168
Maddə 14-2. Nəzarət olunan xarici müəssisə və onun vergiyə cəlb edilməsi	178

II fəsil. Vergi ödəyicisi. Vergi agentli

Maddə 15. Vergi ödəyicisinin hüquqları	184
Maddə 16. Vergi ödəyicisinin vəzifələri	191
Maddə 17. Vergi agentli	249
Maddə 18. Qarşılıqlı surətdə asılı olan şəxslər	254
Maddə 19. Daimi nümayəndəlik	258

III fəsil. Dövlət vergi orqanları

Maddə 20. Dövlət vergi orqanları və onların təyinatı	266
Maddə 21. Vergi orqanlarının fəaliyyətinin hüquqi əsasları	268
Maddə 22. Vergi orqanları işçilərinin sosial müdafiəsi	269
Maddə 22-1. Vergi orqanları tərəfindən tətbiq olunan maliyyə sanksiyalarından və digər vəsaitlərdən ayırmalar	270
Maddə 23. Vergi orqanlarının hüquqları	274
Maddə 24. Vergi orqanlarının vəzifələri	293
Maddə 25. Dövlət gömrük orqanlarının vergitutma sahəsində hüquq və vəzifələri	306
Maddə 26. Vergi orqanlarının digər dövlət hakimiyyəti orqanları ilə qarşılıqlı münasibətləri	306
Maddə 27. Vergi orqanlarının vəzifəli şəxsləri	308
Maddə 28. Vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin xüsusi rütbələri	310
Maddə 29. Mənafehin toqquşması	312
Maddə 30. Kommersiya və (və ya) vergi sirri	313
Maddə 31. Vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin vəzifələri	330

IV fəsil. Vergi nəzarəti

Maddə 32. Vergi nəzarəti və onun formaları	332
Maddə 33. Vergi ödəyicilərinin uçotu	333
Maddə 34. Uçota alınma, yenidən uçota alınma və uçotdan çıxarılma qaydaları	355
Maddə 35. Bankların, digər kredit təşkilatlarının və poçt rabitəsinin milli operatorunun vergi ödəyicilərinin uçotu ilə bağlı vəzifələri	370
Maddə 36. Vergi yoxlamaları və maliyyə institutlarında vergi monitorinq	381

Mündəricat

Maddə 37. Kameral vergi yoxlaması.....	387
Maddə 38. Səyyar vergi yoxlaması	407
Maddə 39. Səyyar vergi yoxlamasının nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi.....	425
Maddə 40. Səyyar vergi yoxlamasının keçirilməsi üçün vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinin ərazilərə və ya binalara daxil olması.....	431
Maddə 41. Baxış protokolu	434
Maddə 42. Sənədlərin tələb edilməsi	435
Maddə 43. Sənədlərin və nümunə kimi əşyaların götürülməsi	439
Maddə 44. Ekspertiza	448
Maddə 45. Vergi yoxlamasının keçirilməsinə kömək göstərilməsi üçün mütəxəssisin dəvət edilməsi.....	456
Maddə 46. Tərcüməçinin iştirakı	461
Maddə 47. Müşahidəçilərin iştirakı.....	462
Maddə 48. Vergi yoxlamasının həyata keçirilməsi üzrə hərəkətlərin icraatı zamanı tərtib edilən protokola dair ümumi tələblər	464
Maddə 49. Vergi yoxlamasının materiallarına baxılmanın nəticələri üzrə qərarın çıxarılması	465
Maddə 50. Operativ vergi nəzarəti	473
Maddə 50-1. Xronometraj metodu ilə müşahidə aparılması	511
Maddə 50-2. Məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan mallar üzərində nəzarət	519
Maddə 51. Vergi yoxlaması keçirildikdə qanunsuz zərərin vurulmasının yolverilməzliyi	523
Maddə 52. Vergi qanunvericiliyin pozulmasına görə maliyyə sanksiyasının alınması qaydası.....	525
V fəsil. Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyət	
Maddə 53. Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətin ümumi əsasları	528
Maddə 54. Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb olunmanı istisna edən hallar	534
Maddə 55. Vergi qanunvericiliyinin pozulmasında şəxsin təqsirini istisna edən hallar	536
Maddə 56. Vergi qanunvericiliyi ilə bağlı hüquqpozuntusuna görə məsuliyyətə cəlb etmənin və maliyyə sanksiyalarının alınmasının müddəti	540
Maddə 57. Hesabatın və digər məlumatın təqdim edilməsi ilə bağlı hüquqpozmalara görə maliyyə sanksiyaları	543
Maddə 58. Vergilərin azaldılmasına və digər vergi hüquqpozmalarına görə maliyyə sanksiyaları	569
Maddə 59. Ödənilmə vaxtı keçmiş və artıq ödənilmiş vergilər üzrə faizlər.....	678
Maddə 60. Kredit təşkilatlarına və maliyyə institutlarına tətbiq edilən maliyyə sanksiyaları.....	680
Maddə 61. Vergi orqanlarının və onların vəzifəli şəxslərinin məsuliyyəti	696
VI fəsil. Vergi orqanlarının qərarlarından (aktlarından) və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) şikayət verilməsi	
Maddə 62. Şikayət verilməsi qaydası.....	700
Maddə 63. Vergi orqanında şikayətə baxılma	702
Maddə 64. Məhkəməyə verilmiş şikayətlərə baxılma	708
VII fəsil. Vergilərin ödənilməsi üzrə ümumi qaydalar	
Maddə 65. Vergilər üzrə borcların alınması qaydası.....	710

Vergi Məcəlləsi. Ümumi hissənin izahı

Maddə 66. Qeyri-qanuni gəlir	728
Maddə 67. Vergitutma obyektinin ayrı-ayrı hallarda müəyyən edilməsi qaydaları	728
Maddə 67-1. Sənaye, yaxud texnologiyalar parklarında vergitutma	749
Maddə 67-2. İnvestisiya təşviqi sənədini almış hüquqi şəxslərdən və fərdi sahibkarlardan vergitutma	760
Maddə 68. Müddətlərin müəyyən edilməsi qaydası	765
Maddə 69. Xarici valyutanın manatla hesablanması	771
Maddə 70. Vergi ödəyiciləri ilə yazışma	774
Maddə 71. Vergi ödəyiciləri tərəfindən uçot sənədlərinin tərtib edilməsi və saxlanması	778
Maddə 71-1. Elektron qaimə-fakturaları	780
Maddə 71-2. Malların alış aktı	799
Maddə 71-3. Elektron əmtəə - nəqliyyat qaiməsi və yük avtonəqliyyatı üçün elektron yol vərəqi	803
Maddə 72. Vergi hesabatının tərtib edilməsi və verilməsi qaydası	806
Maddə 73. Ödəmələr haqqında məlumatın verilməsi	817
Maddə 74. Hesabatın verilməsi müddətinin uzadılması	818
Maddə 75. Vergi ödəyiciləri ilə münasibətdə bankların və bank əməliyyatlarının ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən digər kredit təşkilatlarının vəzifələri	819
Maddə 76. Banklar və bank əməliyyatlarının ayrı-ayrı növlərini həyata keçirən kredit təşkilatları tərəfindən məlumatların verilməsi	821
Maddə 76-1. Maliyyə institutları tərəfindən məlumatların verilməsi	824
Maddə 77. Vergi öhdəliyi	825
Maddə 77-1. Vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi barədə qərar	830
Maddə 78. Vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi	835
Maddə 79. Müəssisə (təşkilat) ləğv edildikdə vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi	839
Maddə 80. Müəssisə (təşkilat) yenidən təşkil edildikdə vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi	845
Maddə 81. Vəfat etmiş, fəaliyyət qabiliyyətini itirmiş və ya itkin düşmüş fiziki şəxslərin vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi	849
Maddə 82. Vergi ödəyicisi tərəfindən vergilərin hesablanması və ödənilməsi qaydası	853
Maddə 83. Vergi orqanları tərəfindən vergilərin hesablanması	854
Maddə 84. Verginin hesablanması haqqında bildiriş	863
Maddə 85. Vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi müddətləri və həmin müddətlərin dəyişdirilməsi	865
Maddə 86. Vergilərin ödənilməsi yeri	892
Maddə 87. Artıq ödənilmiş vergilərin, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının məbləğlərinin qaytarılması	893
Maddə 88. Vergilər üzrə borcların ödənilməsi qaydası	898
Maddə 89. Əmlakın siyahıya alınması	900
Maddə 90. Vergi ödəyicisinin əmlakı hesabına verginin tutulması qaydası	922
Maddə 91. Ödənilməyən vergilər üçün birgə məsuliyyət	939
Maddə 92. Ödəmə mənbəyində verginin tutulmamasına və ya büdcəyə köçürülməməsinə görə məsuliyyət	940
Maddə 93. Ümitsiz borcların silinməsi	941
Maddə 94. Sübut etmək vəzifəsi	942